Justering av kontrollfrekvens

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Ta del av information om riskklassningsmodellens möjlighet till justering av kontrollfrekvens i de fall kontrollmyndigheten bedömer att kontrollfrekvensen är för hög eller för låg för verksamheten i fråga.

Justering i modellen

När en verksamhets kontrollbehov och kontrollfrekvens har räknats fram, kan kontrollmyndigheten i vissa fall bedöma att frekvensen inte är rimlig i jämförelse med det bedömda kontrollbehovet. Därför finns en möjlighet i riskklassningsmodellen att justera frekvensen för dessa verksamheter.

Justering ska inte ske med anledning av att verksamheten inte sköter sig, inte heller på grund av tidigare god efterlevnad, det sker genom riskklassningsmodellens möjlighet till reduktion. Justering ska inte ske av anledningar som inte berör den faktiska kontrollen, exempelvis att det är lång resväg eller att de har hög personalomsättning. Justering ska inte ske på ett sätt som motverkar effekten av eventuell reduktion.

Justering ska göras när det är motiverat och lämpligt. En bedömning behöver göras i varje enskilt fall. Det finns några verksamheter som är svåra att riskklassa enligt riskklassningsmodellen och där den kontrollfrekvens som genereras av modellen generellt inte överensstämmer med verksamhetens kontrollbehov. Läs mer om vilka dessa är under avsnittet ”Verksamheter som ofta är aktuella för justering” nedan.

Justering av kontrollfrekvensen innebär att verksamheten klassas om till en annan riskklass inom samma inriktning. Justeringen kan göras både uppåt och nedåt beroende på om kontrollmyndigheten bedömer att kontrollfrekvensen är för hög eller för låg för verksamheten.

I normalfallet är en justering i ett till två steg uppåt eller nedåt i riskklass lämpligt. Justering med fler steg än två kan också vara möjligt om behovet finns, till exempel för verksamheter som tas upp i avsnittet nedan.

Verksamheter som ofta är aktuella för justering

Bedömningen av om en justering är aktuell ska ske oberoende av den reduktion av kontrollfrekvens som kan ske med anledning av god efterlevnad av lagstiftningen eller tredjepartscertifiering. Det betyder att kontrollmyndigheten endast ska ta hänsyn till om den först framräknade kontrollfrekvensen är rimlig vid bedömning om eventuell justering. Vilken kontrollfrekvens som verksamheten slutligen får med eventuell reduktion, antingen vid riskklassningstillfället eller i framtiden om villkoren för reduktion uppfylls senare, ska inte tas med i bedömningen om eventuell justering. Du kan läsa mer om reduktionsmöjligheterna här:

Reduktion av kontrollfrekvens genom god efterlevnad

Reduktion av kontrollfrekvens genom tredjepartscertifiering

Verksamheter som ofta är aktuella för justering

Småskaliga och hantverksmässiga verksamheter som klassas in i inriktningen Livsmedelsanläggningar i *Tidigare led* får ibland en för hög kontrollfrekvens i jämförelse med det kontrollbehov som finns i verksamheten, när man använder riskklassningsmodellen. Dessa verksamheter karaktäriseras i många fall av en diversifierad verksamhet där många olika aktiviteter förekommer men med en begränsad produktionsvolym, till exempel då de olika aktiviteterna sker under olika säsonger eller utförs vid enstaka tillfällen.

Eftersom modellen ger kontrollpoäng för varje aktivitet som bedrivs i en verksamhet så kan den sammanlagda poängen för dessa småskaliga och hantverksmässiga verksamheter bli mycket hög. Verksamheten bedrivs dock ofta i liten skala med totalt sett rätt så låga produktionsvolymer. Det kan också vara så att endast en begränsad mängd av livsmedlen säljs eller skänks till andra livsmedelsföretag och den största delen direkt till slutkonsument trots att verksamheten har klassats in i *Tidigare led*, vilket till exempel samtliga godkända anläggningar alltid ska.

Eftersom riskklassningsmodellen tar mindre hänsyn till verksamhetens omfattning blir kontrollfrekvensen för många av dessa småskaliga och hantverksmässiga verksamheter i *Tidigare led* orimligt hög i jämförelse med det kontrollbehov som finns. I de fall kontrollfrekvensen blir för hög behöver den justeras ned till en rimlig frekvens. Målsättningen med justeringen är att verksamheten får den kontrollfrekvens som motsvarar kontrollbehovet.

Småskaliga och hantverksmässiga verksamheter i *Sista led*, som bedriver samma typ av diversifierad verksamhet som nämns ovan, får oftare en rimlig kontrollfrekvens tilldelad genom modellen. Därför är det lämpligt att justera ned kontrollfrekvensen för småskaliga och hantverksmässiga verksamheter i *Tidigare led* till en frekvens som ligger nära den frekvens som verksamheten skulle ha fått om den istället bedrev verksamhet i *sista led*.

Småskaliga och hantverksmässiga verksamheter i *Tidigare led* som producerar upp till ett ton livsmedel per år, bör justeras ned till högst fem kontroller per fem år, eller i genomsnitt en kontroll per år. Motsvarande verksamheter som producerar upp till 20 ton livsmedel per år, bör justeras ned till högst tio kontroller per fem år, eller i genomsnitt två kontroller per år.

Exempel mejeri och styckningsanläggning

- En godkänd mejerianläggning klassas enligt riskklassningsmodellen in som en verksamhet med inriktning Livsmedelsanläggningar i *Tidigare led*. Anläggningen producerar ett ton livsmedel per år. Ett par gånger om året säljs produkter till en saluhall i Stockholm, resterande försäljning sker i den egna gårdsbutiken eller vid medverkan vid REKO-ringar. Efter summering av kontrollpoängen från aktiviteter och produktgrupper som bedrivs i anläggningen hamnar kontrollpoängen inom intervallet 41-50 poäng och i riskklass TL4. Detta motsvarar kontrollfrekvensen 15 kontroller per fem år, eller i genomsnitt tre kontroller per år. Kontrollmyndigheten bedömer att frekvensen inte motsvarar anläggningens kontrollbehov och beslutar att justera ned frekvensen till fem kontroller per fem år, eller i genomsnitt en kontroll per år. Detta motsvarar anläggningens kontrollbehov och är ungefär lika många kontroller per år som anläggningen skulle ha fått om den bedrev verksamhet i *Sista led*.

- En godkänd anläggning med bland annat styckning av olika djurslag, produktion av ätfärdiga charkuterier och rökta fiskprodukter klassas in som en verksamhet med inriktning Livsmedelsanläggningar i *Tidigare led*. Totalt produceras 18 ton livsmedel per år. Försäljning sker i egen butik, till den lokala matvarubutiken och via en grossist som levererar produkter över hela landet. Kontrollpoängen från aktiviteter och produktgrupper hamnar inom intervallet 41-50 poäng vilket tillsammans med omfattning "Liten" ger riskklass TL5. Detta motsvarar kontrollfrekvensen 20 kontroller per fem år, eller i genomsnitt fyra kontroller per år. Kontrollmyndigheten justerar ned frekvensen till 10 kontroller per fem år, eller i genomsnitt två kontroller per år.

Verksamheter som har en diversifierad verksamhet och/eller styckar flera olika kategorier av kött får en hög total kontrollpoäng. Om styckning står för en stor del av den totala volymen blir den beräknade kontrollfrekvensen för hög i förhållande till verksamhetens risk. Livsmedelsverket rekommenderar att kontrollfrekvensen för dessa verksamheter justeras ner till högst 15 kontroller per 5 år om den utgående volymen är upp till 100 ton per år och till högst 20 kontroller per 5 år om den utgående volymen är upp till 200 ton per år.

För kosttillskottsverksamheter kan det i vissa fall vara aktuellt att justera upp kontrollfrekvensen. När sådana bedriver verksamhet inom inriktning Livsmedelsanläggningar i *Tidigare led* beräknas verksamhetens omfattning i måttet ton per år. Detta kan slå snett i utfallet av kontrollfrekvens eftersom en dagsdos av kosttillskott inte väger så mycket.

Exempel verksamhet inom kosttillskott

- En livsmedelsanläggning tillverkar kosttillskott och andra hälsokostprodukter och säljer dessa via grossister till olika hälsokostbutiker i landet. Livsmedelsinformation inklusive hälso- och näringspåståenden utformas på anläggningen. Verksamheten klassas med inriktning Livsmedelsanläggningar i *Tidigare led*. Den utgående volymen uppgår till nio ton per år, alltså den

högre delen av intervallet för *Mikro*. Kontrollpoängen från aktiviteter och produktgrupper summeras till 18 poäng. Enligt beräkningstabellen för livsmedelsanläggningar i tidigare led hamnar anläggningen i riskklass TL2 vilket motsvarar kontrollfrekvensen fem kontroller per fem år, eller i genomsnitt en kontroll per år. Kontrollmyndigheten bedömer att frekvensen är för låg i förhållande det till antal konsumenter som berörs och verksamhetens kontrollbehov i övrigt, och beslutar att justera upp frekvensen. Efter justeringen får anläggningen 10 kontroller per fem år istället, i genomsnitt två kontroller per år, vilket kontrollmyndigheten bedömer är en frekvens som motsvarar kontrollbehovet.

För kosttillskottsverksamheter som bedriver verksamhet inom inriktning livsmedelsanläggningar i *Sista led* och har egen import och/eller införsel av kosttillskott kan det också slå fel i utfallet av kontrollfrekvens. I dessa fall kan det vara lämpligt att verksamhetens kontrollfrekvens justeras upp motsvarande ett steg i riskklassningen.

Ett alternativ till att justera upp kontrollfrekvensen är att lägga fler kontrolltimmar per kontroll, jämfört med det riktvärde som Livsmedelsverket föreslår för respektive inriktning.

Läs mer om riktvärde för kontrolltid.

Riktvärden för kontrolltid

Inaktiva verksamheter

En verksamhet som är tillfälligt inaktiv, vilande, men där företagaren vill att verksamheten ska vara fortsatt registrerad/godkänd, kan hanteras genom att kontrollfrekvensen justeras ner, förslagsvis till den lägsta för respektive inriktning. Betona gärna i beslutet att företagaren är skyldig att meddela myndigheten när verksamheten återupptas. När verksamheten startar upp ska ett nytt beslut om kontrollfrekvens fattas, där justeringen tas bort. Säsongsverksamheter räknas däremot inte som tillfälligt inaktiva, vilande, eftersom de återkommer regelbundet från år till år och deras riskklassning är beräknad utifrån den omfattning som verksamheten har utslaget på hela året.

Senast uppdaterad 17 december 2025 Ansvarig grupp ROR_LLK